

MAKTABLARDA SINIF RAHBARLARINING VAZIFALARI

Egamshukurova Shohista Hayitmurodovna

Koson tumani 60 maktab boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi

Ko'chimova Dildora O'ktamovna

Koson tumani 47 maktab boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi

Annotatsiya: *Maqolada umumta'lim maktablarida sinf rahbarlariga qo'yiladigan umumiy talablar, sinf rahbarlarining asosiy vazifalari va qonun hujjatlariga muvofiq boshqa funksiyalarni amalga oshirish ishlari yoritilgan.*

Tayanch tushunchalar: *sinf rahbari, sinf rahbarining vazifalari, o'quvchi, bilim, ko'nikma, malaka, majburiyat, nizom, talab.*

ОБЯЗАННОСТИ РУКОВОДИТЕЛЕЙ В ШКОЛАХ

Абстрактный: *В статье описаны общие требования к классным руководителям в общеобразовательных школах, основные задачи классных руководителей и осуществление иных функций в соответствии с законодательством.*

Основные понятия: *классный руководитель, задачи классного руководителя, ученик, знания, умения, квалификация, обязанности, регламент, требования.*

RESPONSIBILITIES OF LEADERS IN SCHOOLS

Abstract; *The article describes the general requirements for class teachers in secondary schools, the main tasks of class teachers and the implementation of other functions in accordance with the law.*

Basic concepts: *class teacher, tasks of the class teacher, student, knowledge, skills, qualifications, duties, regulations, requirements.*

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan sinf rahbarlari faoliyatini tartibga solish maqsadida Xalq ta'limi vazirligining 2021-yil 22-fevraldagi 41-son buyrug'i bilan "Umumiy o'rta ta'lim muassasasining sinf rahbarlari faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi Nizom tasdiqlandi. Mazkur nizom umumiy o'rta ta'lim muassasalari sinf rahbarlarining asosiy vazifalari, funksiyalari, huquqlari va majburiyatlarini hamda faoliyatini tashkil etish tartibini belgilaydi. Sinf rahbarlari o'z faoliyatini O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va Qonunlariga, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senati va Qonunchilik palatasi qarorlariga, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining hujjatlariga, Vazirlar Mahkamasining qarorlari va farmoyishlariga, O'zbekiston

Respublikasi Xalq ta'limi vazirining buyruqlariga, mazkur nizomga va boshqa normativ-huquqiy hujjatlarga muvofiq amalga oshiradi.

Nizomga ko'ra quyidagilar sinf rahbarlarining asosiy vazifalari hisoblanadi:

- ta'lim muassasasining tarbiyaviy tizimidagi tayanch pedagoglardan biri sifatida o'ziga birlashtirilgan sinf o'quvchilarining amalda belgilangan ta'lim va tarbiya olishlarini tashkil etish;

- odob-axloq va ichki tartib qoidalariga muvofiq muomala va kiyinish madaniyatiga qat'iy amal qilish, jamoada namunali bo'lish;

- o'quvchilarning o'sib-ulg'ayishlarini pedagogik kuzatuvlar asosida nazorat qilish, yordamga muhtoj o'quvchilarga yakka holda yondashish asosida ular qalbida milliy g'urur, vatanparvarlik, mehr-muruvvat, mas'uliyat, tashabbuskorlik, ishbilarmonlik kabi xislatlarni uyg'otish;

- sinf o'quvchilarining ma'naviy va ma'rifiy tarbiyasini tashkil etishda o'qituvchilar, psixolog, ota-onalar va ularning o'rnini bosuvchi shaxslar, ta'lim muassasasi rahbariyati orqali voyaga yetmaganlar ishlari bo'yicha komissiyalar, mahalla, huquq-tartibot idoralari, tegishli davlat va nodavlat tashkilotlari bilan hamkorlikda ishlash.

Sinf rahbarlari qonun hujjatlariga muvofiq boshqa vazifalarni ham bajarishi mumkin.

Sinf rahbarlari o'zlariga yuklatilgan asosiy vazifalarga muvofiq quyidagi funksiyalarni amalga oshiradi:

- har tomonlama yetuk, barkamol-ma'naviy, aqliy, jismoniy rivojlangan shaxs tarbiyasini amalga oshirish, sinf o'quvchilarining qobiliyatlarini to'liq namoyon etishlari uchun tegishli shart-sharoitlar yaratish;

- pedagogik va o'quvchilar jamoasi hamkorligida tarbiyaviy ishlarni tashkil etishda har bir o'quvchining o'ziga xos xususiyatlariga qarab yondashishni yo'lga qo'yish;

- ertalabki saflanishlarda sinf o'quvchilarining belgilangan tartibda to'liq ishtirok etishlarini ta'minlash;

- birlashtirilgan sinf xonasidagi mavjud jihozlarning saqlanishini va ulardan samarali foydalanishni ta'minlash.

Sinf rahbarlari o'z faoliyatini o'quvchilarning yosh xususiyatlari, umumiy rivojlanish darajasi va qobiliyatlarini hisobga olgan holda, keng qamrovli tarbiyaviy ishlar va aniq mezonlar asosida tashkil etadi.

Jumladan:

a) Vatanparvarlik ruhida tarbiyalash yo'nalishida:

- o'quvchilarni Vatani va xalqiga sadoqat, fidoyilik, Davlat ramzlariga hurmat ruhida tarbiyalash;

- o'quvchilar ongiga buyuk ajdodlarimiz merosi va xalqimizning bugungi bunyodkorlik ishlariga yuksak ehtirom tuyg'ularini singdirish, yurtimizdagi bunyodkorlik ishlari, inshootlar va ma'rifat maskanlari bilan ularni tanishtirib borish;

- sinfda o'quvchilarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash muhitini yaratish, tarbiya jarayoniga boy madaniy merosimiz, milliy odob-axloq me'yorlarini tatbiq etish, mehnatga ijodiy munosabatni tarbiyalash;

- o'quvchilarni mustaqil hayotga tayyorlash, ularni jamiyatda o'z o'rnini topa oladigan shaxs sifatida shakllanishlari uchun zarur ko'nikmalarni rivojlantirish;

- o'quvchilarni o'zbek va boshqa xalqlarning madaniy, tarixiy, milliy an'analariga hurmat ruhida tarbiyalash;

- o'quvchilarni o'z huquq va majburiyatlarini biladigan va ularga rioya qiladigan inson sifatida tarbiyalash.

b) ota-onalar va mahalla bilan hamkorlik yo'nalishida:

- barkamol avlodni tarbiyalashda "Oila-mahalla-ta'lim muassasasi" hamkorligi Jamoat kengashi faoliyatini keng tatbiq etish, aniq belgilangan reja asosida sinf ota-onalar majlislarini o'tkazib borish;

- o'quvchilarni ijtimoiy himoya qilish bo'yicha aniq chora-tadbirlar belgilash, jumladan, kam ta'minlangan oilalar farzandlari, ijtimoiy himoyaga muhtoj, ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan, ota-ona qarovisiz qolgan, vasiylik va homiylikka berilgan voyaga yetmaganlarning ijtimoiy huquqlarini himoyalash;

- o'quvchilarning ta'lim muassasasiga belgilangan maktab formasida kelishlarini nazorat qilish;

- o'quvchilar kundalik daftarlarining yuritilishini nazorat va tahlil qilish, o'quv qurollarining mavjudligi va to'g'ri tartibli saqlashlarini kuzatib borish, natijalarini ota-onalar bilan muhokama qilish;

- o'quvchilarning turli salbiy diniy oqimlar ta'siriga tushib qolishining oldini olish, ularda bu borada immunitet shakllanishi uchun targ'ibot ishlarini olib borish;

- ota-onalar bilan hamkorlikda ota-onalar majlislari, davra suhbatlari, muloqotlar uyushtirish, o'tkazgan tarbiyaviy ishlari yuzasidan pedagogik kengashlarda hisobot berish;

- darslarga surunkali va muntazam kelmaydigan, tarbiyasi og'ir o'quvchilar bilan ishlashda ularning ota-onalari va fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari bilan hamkorlik qilish, natijalari bo'yicha direktor huzuridagi yig'ilishlarga ma'lumot kiritib borish;

- o'quvchilarni ota-onalar va kattalarga hurmat, kichiklarga izzat ruhida tarbiyalash, ularga kamtarlik, saxiylik va insonlarga yordam berish sifatlarini singdirish,

- mehribonlik, mehnatsevarlik xislatlarini singdirib borish.

s) o'quvchilarning bo'sh vaqtlarini mazmunli tashkil etish, maktabdan va sinfdan tashqari faoliyatga jalb etish yo'nalishida:

- o'quvchilarning qiziqishi, imkoniyati va qobiliyatlariga qarab fan to'garaklari, sport seksiyalari, badiiy-estetik, texnik, ekologik, sayyohlik va o'lkashunoslik yo'nalishidagi to'garaklarga, klublarga jalb qilish;

- qobiliyatli va iste'dodli o'quvchilarni rag'batlantirish, ularning ijodiy imkoniyatlarini rivojlantirishga ko'maklashish;

- milliy madaniyatning asosi bo'lgan musiqa va qo'shiq, kino, adabiyot, xalq og'zaki ijodi, teatr, naqqoshlik va me'morchilik kabi xalq amaliy san'ati turlari vositasida o'quvchilar dunyoqarashini kengaytirish maqsadida ularni madaniyat maskanlariga ota-onalar bilan hamkorlikda jalb etish;

- o'quvchilarni yozgi sog'lomlashtirish oromgohlarida dam olishini tashkil etish, kuzgi, qishki va bahorgi ta'til kunlarini mazmunli o'tkazishi uchun ota-onalar bilan hamkorlikda sharoit yaratish;

- turli ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarda (bayramlar, ko'rik-tanlov, sport musobaqalari, uchrashuvlar, kechalar va boshqalar) sinf o'quvchilarining faol ishtirokini ta'minlash;

d) o'quvchilarning o'zini o'zi boshqarish tizimini takomillashtirish yo'nalishida:

- sinf jamoasi bilan birgalikda sinf faollarini saylash va sinf ishlarini rejalashtirish,

- o'quvchilar davomatini muntazam kuzatib borish va tahlil qilish;

- sinf o'quvchilarining ehtiyoji va qiziqishlarini har tomonlama o'rganish, ularni ahil jamoaga jipslashtirish va tashabbuskor o'quvchilarni qo'llab-quvvatlash;

- har bir o'quvchining o'zi uchun kun tartibi tuzishini tashkil etish va uning bajarilishini ota-onalar hamkorligida nazorat qilish;

- o'quvchilarning huquqiy savodxonligini oshirish, har bir fuqaro, shaxs va muassasalar tomonidan bajarilishi shart bo'lgan qonun hujjatlari, ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy hayotda ro'y berayotgan o'zgarishlar haqida tushunchalar berib borish,

- qonunga hurmat hissini shakllantirish;

- o'quvchilarda maktab hududi, binosi, yo'laklari va sinf xonalarini ozoda tutish bilan bog'liq ekologik tarbiya ko'nikmalarini mustahkamlab borish.

e) pedagogik jamoa bilan birgalikda:

- sinf o'quvchilarining ta'lim muassasasi (ustavida belgilangan) ichki tartib qoidalarini bajarishlarini ta'minlash;

- sinf jurnali va faoliyatiga doir boshqa hujjatlarning to'g'ri yuritilishini ta'minlash;

- o'quvchilar o'zlashtirishini yuqori darajaga ko'tarish, tartib-intizomni mustahkamlash maqsadida sinf majlislarini o'tkazib borish;

- o'qishda yutuqlarga erishgan, umumiy foydali mehnatda, maktab hayoti va jamoatchilik ishlarida faol o'quvchilarni taqdirlash, ularning ota-onasiga tashakkurnoma, minnatdorchilik xatlari yuborish bo'yicha taklif berish;

- sog'lom turmush tarzi, oilaviy hayot gigiyenasi hamda jismoniy tarbiya, zararli odatlardan saqlanish kabi masalalarga e'tibor berish;

- o'quvchilarning past o'zlashtirish sabablarini aniqlash, bartaraf etish bo'yicha tegishli fan o'qituvchilari, yoshlar yetakchisi va maktab psixologi bilan birgalikda yordam berish;

- ta'lim muassasasi tibbiyot xodimlari, o'qituvchilari, psixolog va ota-onalar bilan hamkorlikda o'quvchilarning sog'lig'ini muhofaza qilish, ma'naviy-ma'rifiy, jismoniy va aqliy jihatdan rivojlanishini nazorat qilish;

- o'quvchilarning ta'lim muassasasida texnika xavfsizligi, ularni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena qoidalari va me'yorlari talablariga rioya qilishini ta'minlash;

Sinf rahbarlari qonun hujjatlariga muvofiq boshqa funksiyalarni ham amalga oshirishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda sinf rahbarlari zimmasiga mazkur nizom va boshqa qonun hujjatlarida nazarda tutilmagan vazifalarni yuklash, ularni ish vaqtdan tashqari, faoliyatiga oid bo'lmagan yig'ilishlarga va boshqa tadbirlarga jalb etishga yo'l qo'yilmaydi. Ta'lim muassasasidan tashqarida darsdan keyingi va ta'til paytidagi o'quvchilarning xatti-harakatlari uchun amaldagi qonunchilik hujjatlariga muvofiq sinf rahbarlari javobgar hisoblanmaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonuni 23.09.2020.
2. Xalq ta'limi vazirligining "Umumiy o'rta ta'lim muassasasining sinf rahbarlari faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi Nizom 22.02.2021.-41-son buyruq.
3. Примов Р. Т., Мурадов М. К. Профессиональное мастерство учителя музыки //Евразийский научный журнал. – 2017. – №. 4. – С. 198-199.